

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра східної і слов'янської філології

Курсова робота
з івритської філології на тему:

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ І ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ
ПОБУТОВОЇ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ МОВИ ІВРИТ

Студентки групи Півр 15-19
факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.063 Східні мови та
літератури
(переклад включно), перша – іврит
Купрєвої Єлизавети Володимирівни

Науковий керівник:
Марченко Ірина Сергіївна
Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОБУТОВА ЛЕКСИКА ЯК ПРЕДМЕТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	5
1.1. Поняття побутова лексика та її місце в сучасній лінгвістичній науці	5
1.2. Основні ознаки та джерела формування побутової лексики в сучасній мові іврит	9
Висновки до 1 розділу	13
РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОБУТОВОЇ ЛЕКСИКИ	14
МОВИ ІВРИТ	14
2.1. Семантичні особливості побутової лексики мови іврит	14
2.2 Структурна класифікація побутової лексики мови іврит	15
Висновки до 2 розділу	19
ВИСНОВКИ	21
АНОТАЦІЯ	22
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	23

ВСТУП

Дослідження лексики останніми роками характеризується зростанням інтересу до питань розвитку мови, удосконаленням механізмів засобів іменування лексики та проявом тенденцій розвитку слів і загальної лексики.

Вивчаючи побутову лексику будь-якої мови, ми стикаємося з процесом зістарення слова, який має складний характер. Цей процес відбувається під впливом внутрішньо- та іншомовних факторів. Зміни, що відбуваються в мові під впливом іншомовних факторів, виявляються на лексико-лінгвістичному рівні, а саме в зістарюванні слів або їх значень, у появі нових слів або у розвитку нових значень того чи іншого слова.

Це змушує систему мови постійно перебудовуватись, що призводить до переміщення раніше активно вживаних слів у розряд архаїзмів та історизмів. (Веремійчик, 1995, с. 43)

Словниковий склад кожної мови не постійний і дуже різноманітний. Але при цьому часто зберігається і передається новим поколінням стара і давня лексика. Побутова лексика – це паралель між колишніми мовцями та майбутніми мовцями. Вона відображає мовну картину тогочасного світу, змальовує події, розкриває всю дійсність того, що відбувається, тим самим збагачуючи мову і розвиваючи людину як індивідуальність. Як пасивні лексичні одиниці, архаїчна лексика та історизм постають як маркована категорія через їх часове розділення. Застарілі слова, виразність і притаманна їм часовість відрізняють їх від інших стилістичних жанрів, роблячи їх цінним художнім засобом вираження дійсності.

Отже, вибір теми нашої курсової роботи обумовлений передусім нашим інтересом до застарілих слів у мові іврит, оскільки вона має давнє коріння та значну кількість архаїзмів у своєму складі.

Актуальність цієї роботи полягає у зростанні інтересу до мови іврит та дослідження її складу, а саме виявлення застарілої лексики, яка функціонує одночасно із неологізмами.

Об'єктом нашої роботи є дослідження мови іврит

Предметом нашого дослідження є архаїзми та історизми у мові іврит

Метою нашої роботи є дослідження застарілої лексики у мові іврит.

Завдання:

1. Дослідити побутову лексику: визначення та класифікацію;
2. Окреслити питання дослідження побутової лексики у працях науковців;
3. Розглянути теоретико-методологічна основа дослідження;
4. Дослідити походження та утворення побутової лексики у мові іврит.

Методи використані у ході нашого дослідження : аналіз, описовий метод, класифікаційний (структурний) метод, порівняльно-історичний метод, зіставний метод, статистичний метод, вибірковий.

Наукова новизна полягає у дослідженні побутової лексики мови іврит.

Практичне значення нашої роботи обумовлене можливістю використання результатів даного дослідження під час написання наукових праць та монографії за темою дослідження, укладання посібників та словників, а також під час проведення лекцій та семінарів для студентів вищих навчальних закладів.

РОЗДІЛ 1. ПОБУТОВА ЛЕКСИКА ЯК ПРЕДМЕТ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Поняття побутова лексика та її місце в сучасній лінгвістичній науці

Згідно з визначенням Веремійчика (1995, с. 17) побутова лексика – це лексика, що складається зі слів, що позначають звичайні речі та явища в повсякденному житті всіх груп населення. До побутової лексики, як зазначає дослідник, належать іменники для позначення житла, меблів, предметів побуту, одягу та взуття, страв і напоїв, посуду та кухонного начиння, предметів сільського господарства та птахів, знарядь праці, трудових процесів і дій, назв звичаїв, обрядів, ігри, розваги тощо.

Тому основу повсякденної лексики складають загальноповживані слова, які люди вживають у повсякденному житті. Мовознавці стверджують, що побутова лексика найближча до загальноповживаної, але відрізняється специфічно-побутовою лексикою.

Єрмоленко вбачає, що до розмовної лексики належать слова, що вживаються в повсякденному спілкуванні. Загалом вони не порушують загальноприйнятих літературних стандартів, але їх використання в інших стилістичних групах було б недоречним. Такі слова часто мають яскраво виражені додаткові забарвлення: несхвалення, жартівливий фамільяр тощо. До цієї категорії належать також слова, утворені за допомогою спадних або висхідних суфіксів, а також інших суб'єктивних оціночних суфіксів (Єрмоленко, 1972, с. 143).

Просторіччя помітно відрізняються від побутової лексики, навіть знижуються за експресивним забарвленням і стилем, наприклад: авоська (важка торба), чмокати (поцілунок) (Корзонюк, 1987, с. 119). За вживанням розмовно-побутова лексика належить до загальноповживаної. Проте до загальноповживаної лексики входять також слова, використання яких жодним чином не обмежене. Така лексика є стабільною основою єврейської мови. Бо до неї входять слова з різних сфер життя сучасного суспільства: політичної, економічної, культурної, побутової тощо. (Пономарів, 1993, с. 76)

Крім загальноповжитаної існує лексика обмеженого вживання. Так, О. Д. Пономарів (1993, с.77) говорить про два пласти лексики:

- загальноповжитані слова, які використовуються в усіх жанрах мовлення;
- слова зі специфічним вживанням, обмеженим тим чи іншим стилем.

Такий поділ він окреслює спираючись на стилістичні неоднорідності мови. Аналізуючи вище зазначені фактори, лексика «реально-повитової сфери» - це лексика, що відображає матеріальну культуру. Отже, зіставляючи її з пластами лексики, які виділяються, ми можемо віднести до цієї групи слів як загальноповжитані слова, так і слова зі специфічним вживанням.

Загальноповжитані слова являють собою найбільш звичайні і широко поширені найменування предметів, явищ, якостей, дій, в однаковій мірі використовуються і в повитовому мовленні, і в діловому, науковому і технічному стилі, і в художній літературі.

Прикладом їх можуть бути такі назви предметів, понять, як будинок, двері, стіл, двір, вулиця, дерево, риба, птиця, кінь, голова, обличчя, рот, нога, день, ніч, весна, літо, час, рік, минуле, майбутнє, робота, відпочинок, розмова, ходьба і т.д.; назви якостей і обставин: веселий, твердий, теплий, жирний, червоний, кам'яний, сміливий, швидко, повільно, пізно, світло, завтра, пішки і т.д.; назви дій і станів: йти, їхати, різати, писати, ставити, нести, сидіти, чекати, кашляти і т.д. (Головащук, 1979, с. 101-113)

Будучи загальнопоширеними найменуваннями навколишнього середовища, слова цього роду становлять основне ядро словникового запасу будь якої мови. Вони потрібні всім і є часто вживаними. З даним видом лексичних одиниць кожна людина стикається ще в дитинстві, і в області лексики вони складають основу того, що ми називаємо рідною мовою.

З точки зору стилістичної забарвленості лексика повитової сфери є «стилістично нейтральної предметної лексикою». (Аркушин, 2014, с. 67) Але цей пласт слів може мати відповідності серед слів з емоційним забарвленням. Наприклад, серед діалектних слів: курінь-хата, хата; скатертину; рушник-рушник та ін. (Аркушин, 2014, с. 98)

Зміни в побуті відображаються на пов'язаних з ними реаліях. (Бабич, 2003, с. 105) Н. Бабич використовує термін «специфічна побутова лексика», виділяючи, що це лексика, характерна для певної історичної доби, тієї чи іншої соціальної групи і яка має особливий колорит історичного минулого (архаїчна побутова лексика) або сучасного життя (сучасна побутова лексика).

Великий словник української мови містить також термін «побутовизм», що означає змалювання, опис, показ побуту, а також слова на позначення назв із різних галузей побуту, господарств (одяг, земля і тощо). (Бусел, 1972, с. 320)

Відповідно до визначення Н. Бабич «побутовизм» – це переважно конотовані елементи мовної картини твору. Одні з них створюють мовно-часовий, історичний, соціально-побутовий зріз реальності, що розгортається, другі – національно-культурне, ареальне предметне тло подій, треті – ситуативно нейтральне, четверті ж акумулюють символічний зміст позначуваної ними реалії. (Бабич, 2003, с. 214)

С. Єрмоленко визначає побутову лексику як загальноживані слова, що називають предмети і явища в побуті всіх груп населення та становлять основу елементарного словника людини у її повсякденному, невимушеному, неофіційному спілкуванні (Єрмоленко, 1998, с. 321)

Варто звернути увагу і на те, що в лінгвістичних дослідженнях використовують два варіанти терміну на позначення предметів побуту: «побутовизм» і «просторіччя». Зокрема Словник української мови в 11-ти томах подає нам визначення лексеми «побутовизм». А саме, це змалювання, опис чи показ побуту; або ж лексичні одиниці на позначення назв із різних галузей побуту, господарства (одягу, звичаїв і т. ін.). (Бусел, 1972, с. 30)

Так, до складу побутової лексики належать назви житла, меблів, господарських предметів, одягу та взуття, їжі й напоїв, посуду та кухонного начиння, свійських тварин і птахів, знарядь праці, трудових процесів і дій, назви звичаїв, обрядів, ігор, розваг тощо. Такий поділ лексем потребує семантичного підходу, установлення парадигматичних зв'язків.

Вивчення системного зв'язку між словами в лінгвістиці зазвичай здійснюється шляхом виділення та вивчення семантичних областей. Семантичні поля будуються за

принципом ідентифікаторів: лексичні одиниці групуються навколо семантико-логічного ідентифікатора на основі спільних семантичних ознак (Глуховцева, 2008, с. 52).

Лексико-семантичне поле (ЛСП) характеризується зв'язком слів або їх відмінних значень, системністю цих зв'язків, що забезпечує безперервність семантичного простору. Кожен ЛСП є типом словесної мозаїки, в якій окреме слово займає певне місце в лексично-семантичному просторі. У сучасному мовознавстві семантичне поле визначається як «сукупність мовних одиниць, які об'єднані спільністю змісту (деколи також спільністю формальних показників) і відображають понятійну, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ» (Глуховцева, 2008, с. 84).

Варто зазначити, що до кола лексики побутової сфери можна віднести тематичні групи, як: слова-назви страв, слова-назви напоїв, слова-назви одягу, головних уборів, взуття, слова-назви будівель та їх частин, слова-назви предметів домашнього побуту, слова-назви музичних інструментів, слова, пов'язані зі звичаями, обрядами, забобонами, слова - назви ігор, танців. Особливий статус побутової лексики (загальноживаних слів, що називають предмети і явища в побуті всіх груп населення) визначає те, що вона не маркується у словниках так, як зазначалося вище, однак при цьому становить основу елементарного словника людини в її повсякденному невимушеному, неофіційному спілкуванні, зокрема в тому, який номінують поняттям «розмовний стиль літературної мови».

Це чи не найбільша група слів нейтральних в емоційно-експресивному плані, які відображають загальний уклад повсякдення, звичаї, властиві народів. Йдеться про:

- соматичну лексику (אָר, רגל, אָזן);
- функції та рухи (לשכב, לעמוד, לכפוף, לדפוק);
- члени родини (אם, אב, אח);
- назви одягу та процеси пов'язані з ним;
- продукти харчування (לחם, חלב, תפוח אדמה);
- назви страв (מרק, דייסה);

- назви напоїв (קולה, תה);
- назви меблів (ספה, מיטה, מנורה);
- назв споруд та приміщень (חדר אוכל, אמבטיה, חדר);
- назви сільськогосподарського реманенту (את, מגרפה, קלטר, חרמש);
- назви транспортних засобів (מזחלת, עגלה),
- та інші тематичні групи лексики, які стосуються «турботи про тіло», «людської комунікації», «емоцій, оцінки, почуттів, волевиявлення», «розуму та пам'яті», «характеру людини», «моральності», «віри і релігії», «мистецтва та звичаїв».

Актуалізація побутової лексики в «невербальному» контексті спричинюється до того, що предметні побутовизми набувають статусу лінгвокультурем. Наприклад, слово макогін здобуває етнонаціональну іронічну конотацію в обрядодіях, словесно-ситуативних стереотипах, в ужитково-побутових ситуаціях із погрожуванням комусь чимось (До Хіврі сікався, за макогін).

1.2. Основні ознаки та джерела формування побутової лексики в сучасній мові іврит

Особливістю лексичного формування сучасної єврейської мови є велика кількість лексичних новотворів, що виникли в результаті цілеспрямованої діяльності кожного автора - письменників, журналістів і вчених, а також інститутів - організацій, які будують мову іврит (Комітет мови іврит, пізніше Академії мови іврит, з метою популяризації івриту як загальноприйнятої мови, створення орфоепічних норм, збагачення словникового запасу, стандартизації граматики).

Лексика сучасного івриту тісно пов'язана з історією його становлення та розвитку, про що свідчать багаточисельні лінгвістичні дослідження (Кочерган, 2011, с. 88). Оскільки сучасна мова іврит є спадкоємницею давньоєврейської біблійної, постбіблійної та середньовічної мов, базисна лексика успадкована нею від

давньоєврейської мови. У етимологічному відношенні словниковий склад сучасної мови іврит поділяються на такі категорії:

- слова, успадковані від попередніх періодів (незапозичена лексика),
- слова - інновації, які були утворені в івриті від існуючих або наявних у певну епоху слів засобами продуктивних словотворчих моделей шляхом зрощення сполучень слів та що виникли в наслідок звуконаслідування,
- запозичені слова.

У цьому сенсі лексична реконструкція сучасної іврити в період формування багато в чому подібна до лексичного утворення штучних мов. Лінгвістичні дослідження показують, що лише частина успадкованих слів, що представляють основний словниковий запас, зберегла первинну семантику. Значна частина лексики іврити змінилася під впливом арамеїзмів (біблійних і післябіблійних часів), запозичених і взятих із сучасних романо-германських і слов'янських мов, розмовної арабської. Мішнаїтський іврит разом із біблійним івритом став дуже важливою складовою словникового запасу сучасної іврити. Поширені в мішнаїтській івриті форми, утворені від вторинних коренів (розвинулися з слабких і сприймаються як цілі триконсонантні), широко використовуються в сучасному івриті і можуть бути більш частотними, ніж вихідні біблійні форми (мішн. ל'פּלּח- бібл. לּפּח"початок") (Бакуліна, 2013).

Включення слів з мови Мішни до лексику сучасної іврити може бути здійснено опосередковано, через інші реліквії середньовічних рабинів, такі як коментарі Раші до П'ятикнижжя, Пасхальна Агада, антологія молитов тощо. відомий. єврейській громаді в цілому, а не самі тексти Мішни.

Відродження іврити як розмовної мови в Палестині серйозно поставило питання про відновлення лексики. Щоб вирішити цю проблему, Комітет мови іврит розробив політику надання лексики з усіх класів мов – біблійного, мішнаїтського та середньовічного іврити. Формувалися словникові новотвори не лише за семантикою, а й за формою. Прогалини були заповнені утворенням великої кількості нових слів єврейського походження та лексичних слідів (особливо із західноєвропейських мов та арабської). Ці слова у своїй твірній формі

утворюються на матеріалі єврейської мови від першокореневих коренів за відомими іншомовними моделями словотворення для вираження нових значень. Прикладом лексичної кальки в івриті є слово «מילון» "словник", яке ввів Е. Бен-Йегуда замість сполучення "ספר מילים" - "книга слів" (від слова "מילה" "слово" - "מילון" "словник") (Kuzar, 2001, p. 54); "שעה" "година" - "שעון" "годинник" (Kuzar, 2001, p. 56).

Більшість таких інновацій мають словотворчі афікси. У разі необхідності вдавалися також до використання арамейських і арабських коренів, наприклад: суч. іврит אדיב "ввічливий" - ар. адіб; מטבח "кухня" - ар. мітбах та ін. (Itai & Wintner, 2008, p. 44).

Крім того, Комітет визнав за можливе включати до складу мови слова з інших мов (зокрема індоєвропейських), які отримали міжнародне поширення, наприклад, מסכה "маска, як щось відлите" (ім'я від дієслова נסך "відливати") виникло під впливом англ. mask та нім. Mask; מכונית "машина" - нім. Mechanismus.

Однією з областей, де інтернаціоналізми представлені найбільш широко, є назви мір ваги, довжини та обсягу, наприклад, קילוגרם, גרם, טובה, קילומטר, פאונד, אונקיה, מ'ל' קילומטר, פינט, ליטר.

Всі назви місяців неєврейського календаря також є інтернаціоналізмами, що прийшли з ідишу: דצמבר, נובמבר, אוקטובר, ר.

Дуже значна кількість інтернаціоналізмів та запозичень серед кулінарної лексики: אנטרקוט - антрекот, המבורגר - гамбургер, אומלט - омлет, פיצה - піца, סטיילי - ваніль, פופקורן - попкорн, קונדיטוריה - кондитерська, בווריהקרם - баварський крем, שניצל - шніцель, מיונז - майонез, גולש - гуляш, פנקייקו, שיקор, קетчуп, картоפלי פרי, סיר, жарений (на грилі).

Інтернаціоналізмами східного походження можна вважати такі слова, як קבב, שורמה, בקלאווה, ששליק.

Назви дуже багатьох напоїв (особливо спиртних - що, ймовірно, відображає традиційно стримане ставлення носіїв івриту до спиртного) в івриті: קוניאק - коньяк, פפסי - пепсі, קקאו - какао, מילק קולה - кока-кола, ויסקי - виски, וודקה - горілка, טוניк - тонік, סודה - содова, קפה - кава, ג'ין - джін, ברנדי - бренді, קפוצ'ינו - капучино, רום - ром, ליקер - лікер, לימונדה - лимонад, שמפניה - шампанське.

Примітно, що для позначення поняття похмілля з англійської мови запозичене слово הגג-אובר. Іноді інтернаціоналізмом є лише компонент назви напою: мінеральна вода, де інтернаціоналізм - מינרלמינן багатьох інших мовах - mineralwater, l'eau minérale, aqua minerale, água mineral, Mineralwasser, wodamineralna, apă minerală.

Подібно до лексики, що позначає спиртні напої, ряд слів, пов'язаних з процесом куріння, також є запозиченнями-інтернаціоналізмами: סיגריות – сигарети, סיגרים – сигари, טבק – тютюн.

Серед назв фруктів можна простежити наступні: אבוקדו – авокадо, מנגו – манго, בנן – банан, מלון – диня, לימון – лимон, קלשן – апельсин.

У сучасному івриті існує значна кількість запозичень із німецької мови: בירה "пиво", גומי "рези́на"; назви місяців за григоріанським календарем: פברואר, מרץ, ינואר, אפריל, מאי, יוני, יולי, ספטמבר, אוקטובר, נובמבר, דצמבר. Багато запозичень також із французької мови: אוטוביוגרפיה "автобіографія", אוטובולנב "швидка допомога", סטודיו "кабінет", אוטוביוגרפיה "автомобіль". Для позначення специфічних реалій можуть використовуватися англіцизми: ליז'и "лижі", ג'נטльмен "джентельмен", ג'унгל "джунгли"; зустрічається й латинська назва місяця серпень - אוגוסט.

Варто також зазначити, що є дуже значна кількість запозичень у побутовій лексиці івриту. Це назви деяких предметів одягу, взуття: גיינס - джинси, ביקיני - бікіні, אנורק - анорак, זיקט - жакет, טיחולצת - спідниця, з інверсією компонентів, тому що в івриті визначення завжди у постпозиції); назви деяких сучасних тканин та матеріалів: נייлон - нейлон, פוליאסטר - поліестер, נייлон - поліетилен, דנים - бавовняна тканина, סטין - сатин, ארר סטלנטаль - кришталь, טריקו - трикотаж.

Деякі поняття та предмети косметики та особистої гігієни: קוסמטיקה - косметика, דיאודорנט - дезодорант, שפון - шампунь, מסקה - туш для вій, גיל - гель, ספריי - спрей, קונדир - юр, קונдиционер для волосся, טמפונים - тампони, קרם - крем, בידה - біде, קונדיшнер - кондиціонер для волосся, פודרה - пудра і т.д. лише частина словосполучення: דנטליхוט - нитка для чищення зубів - запозичено прикметник דנטלי, іменник הוט - споконвічно івритське слово.

Запозиченнями є також такі назви реалій повсякденного життя, як טלפון - телефон, רדיו - радіо, טלוויזיה - телевізор, קוטג - 'коттедж, טלגרף - телеграф, מיני-בר - міні-бар, סופרמרקט - супермаркет, מפה (географічна) карта, מגזין - журнал, תרמוס - термос, טרמוסקוק - термос.

פנציר - дирокол, פיצריה - піцерія, גלנטריה - галантерея, רדיטור - батарея, אנטנה - антена, אלבום - альбом, טיפ - чайові.

В окрему підгрупу тут можна виділити запозичення у сфері транспортної, особливо автомобільної, лексики: אוטובוס - автобус, דיזל - дизель, גרז - гараж, генератор генераторів змінного струму, генератор, змінний струм, לר солярка, קרבורטור - карбюратор (поряд з מאייד), מכונית - автомобіль, קלאצ' - зчеплення, сюди ж можна умовно включити і такі слова як טרקטור - трактор, קומביין - комбайн.

Висновки до 1 розділу

Побутову лексику та її основну частину складають загальноживані слова, якими люди користуються в повсякденному житті.

Розмовно-побутова лексика, в цілому не порушує цензуру та прийняті літературні норми, проте їх вживання в інших стилістичних групах було б недоречним, тому що багато слів використовуються у побуті. У розмовно-побутовій лексиці є просторічні слова, які за своєю експресивно-стилістичному забарвленню виявляються ще більш зниженими

До розмовно-побутової лексики належать слова, що обслуговують побут (селянський, робітничий та ін.)

Особливий статус побутової лексики (загальноживаних слів, що називають предмети і явища в побуті всіх груп населення) визначає те, що вона не маркується у словниках так, як зазначалося вище, однак при цьому становить основу елементарного словника людини в її повсякденному невимушеному, неофіційному спілкуванні, зокрема в тому, який номінують поняттям «розмовний стиль літературної мови»

Ми маємо змогу робити висновок, що побутова лексика є окремим стилем, та великим вкладом до мови іврит. Розмовні елементи в мові це явище не дуже поширене, проте закономірне. Вони щедро наповнюють виражальні можливості, і якби ми використовували їх сміливіше, наші тексти були б незрівнянно дієвішими.

«Канцелярський стиль, стає анахронізмом, а отже, перешкоджає ясності та спричиняє дискомфорт. Треба не боятися «пускати» характерні форми живої мови в поле експертизи. Виразна і лаконічна народна мова не «зіпсує» стиль, а, навпаки, комунікативно його підкреслить.

РОЗДІЛ 2. ЛІНГВІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОБУТОВОЇ ЛЕКСИКИ МОВИ ІВРИТ

2.1. Семантичні особливості побутової лексики мови іврит

У межах будь-якої тематичної групи виділяються різні типи семантичних зв'язків. Найважливіша з них – ієрархічний зв'язок по лінії – рід – вид між позначенням ширшої множини (більш загального, родового поняття), так званім гіперонімом, і позначеннями підлеглих йому підмножин, що входять до цієї множини, тобто «іменами видових понять» – гіпонімами.

Набори слів, пов'язаних одне з одним відносинами підпорядкування, утворюють звані гіперо-гіпонімічні ряди. Гіпонім є словом, семантично підпорядкованим іншому слову, а гіперонім – словом, що включає семантику іншого слова

Гіперонім закріплює родове значення, він ширший за обсягом і бідніший за змістом поняття, що закріплюється ним, в порівнянні з гіпонімом. Наприклад, у нашому матеріалі гіперонім כולל רהט – столова служить для позначення предметів посуду, що використовуються в процесі прийому їжі. По відношенню до нього члени парадигми cup, dish, plate, pot, bowl, cutlery – є гіпонімами. Гіперонім та його безпосередні гіпоніми становлять гіпонімічний розряд.

Гіпоніми одного гіпероніма мають загальні і ознаки, що розрізняються в значеннях. Між собою гіпоніми рівноправні, їх відносини еквіполентні. Такі гіпоніми

одного гіпероніма називаються еквонімами, і розрізняються виділеними в їх значеннях диференціальними ознаками за наявності загальної семантичної частини.

Тобто у такому випадку, можна у кожній групі визначити свої семантичні підгрупи. На приклад, у групі одяг можна визначити поділ одягу на жіночий та чоловічий, або зимовий чи літній.

бавовняна олія – כותנה שמן, ріпакова олія – קנולה שמן, лляна олія – פשתן שמן, горіхова олія – אגוזים שמן, відвар – רוטב, марк, паста томатна – עגבניות רסק, паста (для намазування) мімрах ממרח, фінікова паста - ממרח תמרים, паштет - ממרח, підливка - רוט, порошок – אבקה, суповий порошок (супова заправка) מרק-אבקה, зі смаком курки бетаам оф עוף בטעם, порошок пекарський, розпушувач тесту авкат-афія אבקה אפייא, пюре (картопляне) мехіт, піре מהית, פירה, яблучне пюре ресек тапухим רסק תפוחים, гумка жувальна гумі леїсу; мастик גומי לעיסה, цукор сукар סוכר, цукрова пудра авкат-сукар סוכר אבקה, сода харчова авкат афія אבקה אפיה, снєкі, снєки («щоб перекусити») хатифім חטיפים, сіль мела מלח, кухонна сіль мела ле-бішуль מלח לבישול, столова сіль мєлах-шульхан מלח שולחן, соус ротєв רוטב, соєвий соус סויה רוטב, гранатовий соус – רוטב רימונים, тофу (соєвий сир) – טופו, фарш (начинка) – מילוי, есенція тамцит תמצית, яйце/яйця бєйца/бєйцим ביצים\ביצה, білок חלבון, жовток хєлмон חלמון.

2.2 Структурна класифікація побутової лексики мови іврит

В мові іврит можна простежити наступну класифікацію побутової лексики, як

- слова-назви страв,
- слова-назви напоїв,
- слова-назви одягу, головних уборів, взуття,
- слова-назви будівель та їх частин,
- слова-назви предметів домашнього побуту,
- слова-назви музичних інструментів,
- слова, пов'язані зі звичаями,
- обрядами, забобонами,
- слова - назви ігор, танців.

Так до групи слів назв кухонного начиння можна віднести такі як:

- אוכל חדר – столова,
- מזנון – буфет,
- חרסינה – фарфор,
- קערה – чаша,
- קערה סלט – салатник,
- מפה – скатертина,
- מלח – солонка,
- ביבר – перечниця,
- קומקום – чайник,
- סיר – кофейник,
- קערה סוכר – сахарниця,
- צלחת – тарілка,
- כוס – чашка,
- צלחת – блюдце,
- זכוכית – стакан,
- מזלג – вилка,
- כפית – ложка,
- כפית – чайна ложка,
- סכין – ніж,
- מפית – серветка,
- סיר – каструля,
- מחבת – сковорідка,
- קערה – миска,
- קרש – обробна дошка.

До мір ваги та обсягу відносимо наступну лексику як קילוגרם – кілограм, גרם – грам, ליטר – літр, מיליליטר – мілілітр. Прийняті багатьох країнах та позначаються часто у скороченому вигляді, як כף – склянка.

В основу класифікації назв одягу та різних модних реалій можуть бути покладені певні тематичні підстави залежно від їхнього призначення, виду, якості, особливостей текстур тканини, функціонального призначення. Наприклад:

- הלבשה – одяг,
- חולצה – кофточка,
- חצאית – спідниця,
- שמלה – плаття,
- חולצה – сорочка,
- מכנסיים – брюки,
- גרביים – шкарпетки,
- תחתונים (גברים) – чоловічі труси,
- סוודר – светр,
- תלבושת – костюм,
- ינס'ג – джинси,
- קצרים מכנסיים – шорти,
- טי חולצת – футболка,
- כובע – капелюх,
- נעליים – туфлі,
- מגפיים – черевики,
- קט'ז – куртка,
- מעיל – пальто,
- החגורה – ремінь,
- לקשור – краватка,
- צעיף – шарф.

До назв страв та їх інгредієнтів у мові іврит відносимо наступні лексеми: олія рослинна – שמן, соєва олія – סויה שמן, соняшникова олія – חמניות שמן, оливкова олія – זית שמן, бавовняна олія – כותנה שמן, ріпакова олія – קנולה שמן, лляна олія – פשתן, горіхова олія – אגוזים שמן, відвар – רוטב, марк, паста томатна – עגבניות רסק, паста (для намазування) мімрах ממרח, фінікова паста - ממרח תמרים, паштет - ממרח, підливка -

רוט, порошок – אבקה, суповий порошок (супова заправка) מרק-אבקת, зі смаком курки
бе-таам оף בטעם עוף, порошок пекарський, розпушувач тесту авкат-афія אבקת אפייה
пюре (картопляне) мехіт, піре מחית, פירה, яблучне пюре ресек тапухим רסק תפוחים, гумка
жувальна гумі леісу; мастик גומי לעיסה, цукор сукар סוכר, цукрова пудра авкат-
сукар אבקת סוכר, сода харчова авкат афія אבקת אפייה, снекі, снеки («щоб перекусити»)
хатифім חטיפים, сіль мела מלח, кухонна сіль мела ле-бішуль מלח לבישול, столова сіль
мелах-шульхан מלח שולחן, соус ротев רוטב, соєвий соус סויה, гранатовий соус –
רוטב רימונים, тофу (соєвий сир) – טופו, фарш (начинка) – מילוי, есенція тамцит תמצית,
яйце/яйця бейца/бейцим ביצים\ביצה, білок חלבון, жовток хелмон חלמון.

Однією з областей, де інтернаціоналізми представлені найбільш широко, є
назви мір ваги, довжини та обсягу, наприклад, גרם, קילוגרם, טובה, פאונד, אונקיה, מ'ל'
קילומטר, פיינט, ליטר.

Всі назви місяців неєврейського календаря також є інтернаціоналізмами, що
прийшли з ідишу: דצמבר, נובמבר, אוקטובר, ר.

Дуже значна кількість інтернаціоналізмів та запозичень серед кулінарної
лексики: אנטרקוט - антрекот, המבורגר - гамбургер, אומלט - омлет, פיצה - піца, סטיילי - ваніль,
פופקורן - попкорн, קונדיטוריה - кондитерська, בווריהקרם - баварський крем, שניצל -
шніцель, מיונז - майонез, גולש - гуляш, פנקייקוור, שניקייקוור, סירופ, קטчуп, картоפלי פרי, сир,
жарений (на грилі).

Інтернаціоналізмами східного походження можна вважати такі слова, як קבב,
שוורמה, בקלאווה, ששליק.

Назви дуже багатьох напоїв (особливо спиртних - що, ймовірно, відображає
традиційно стримане ставлення носіїв івриту до спиртного) в івриті:

- קוניאק – коньяк,
- פפסי – пепсі,
- קקאו – какао,
- מילק קולה – кока-кола,
- ויסקי – виски,
- וודקה – горілка,
- טוניк – тонік,

- סודה – содова,
- קפה – кава,
- גיין – джин,
- ברנדי – бренді,
- קפוצ'ינו – капучино,
- רום – ром,
- ליקер – лікер,
- לימונדה – лимонад,
- שמפניה – шампанське,

Примітно, що для позначення поняття похмілля з англійської мови запозичене слово **הנג-אובר**. Іноді інтернаціоналізмом є лише компонент назви напою: мінеральна вода, де інтернаціоналізм - **מינ** у багатьох інших мовах - mineralwater, l'eau minérale, aquamminerale, águamíneral, Mineralwasser, wodamineralna, apă minérale.

Подібно до лексики, що позначає спиртні напої, ряд слів, пов'язаних з процесом куріння, також є запозиченнями-інтернаціоналізмами: **סיגריות** – сигарети, **סיגרים** – сигари, **טבק** – тютюн.

Серед назв фруктів можна простежити наступні: **אננס** – ананас, **מנגו** – манго, **אבוקדו** – авокадо, **בנן** – банан, **מלון** – диня, **לימון** – лимон, **קלשו** – апельсин.

Висновки до 2 розділу

У розділі 2 «Лінгвістична характеристика побутової лексики мови іврит» були розглянуті семантичні особливості та структурна класифікація побутової лексики мови іврит. Дослідження цих аспектів має важливе значення для розуміння особливостей івриту як мови та її використання в побутовому середовищі.

Семантичні особливості побутової лексики мови іврит включають широкий спектр значень, пов'язаних з поняттями, предметами, діями та взаєминами у повсякденному житті. Дослідження цих особливостей дозволяє краще розуміти івритську культуру, її цінності та традиції. Наприклад, через аналіз семантики побутової лексики можна вивчати особливості її використання в різних сферах, таких як сім'я, робота, їжа, одяг тощо.

У розділі також була розглянута структурна класифікація побутової лексики мови іврит. Ця класифікація допомагає впорядкувати та систематизувати слова, пов'язані з побутовими поняттями. Зокрема, вона може включати розділення слів за тематичними групами, функціями чи ступенем формальності. Це дозволяє легше орієнтуватись у лексичних одиницях і полегшує навчання та використання івриту в побутових ситуаціях.

У висновку можна зазначити, що дослідження семантичних особливостей та структурної класифікації побутової лексики мови іврит є важливим етапом у вивченні цієї мови. Вони допомагають зрозуміти специфіку івриту як мови, що використовується у повсякденному житті, та сприяють кращому оволодінню нею. Дані дослідження мають практичне застосування для тих, хто вивчає іврит або має потребу у використанні цієї мови у повсякденному спілкуванні.

ВИСНОВКИ

Розглянувши питання побутової лексики у мові іврит можна зробити висновки, що розмовно-побутовими є слова, які використовуються у повсякденному спілкуванні. Вони, як і слова розмовно-літературні, не порушують норм власне розмовної мови. Але серед них значно більше слів зі зниженим значенням, які до того ж нерідко володіють і додатковим яскраво вираженим стилістичним забарвленням, наприклад: несхвальне, іронічне фамільярне, жартівливе тощо.

До розмовно-побутових відносяться такі слова, які мають не яскраво виражену негативну або позитивну експресивно-емоційну оцінку. Але чимало серед цієї групи слів, які виражають певну негативну оцінку. У цю групу входять слова, різні за способом висловлювання стилістичного забарвлення: і такі, в семантиці яких закладено оціночність, яка створюється афіксами, додаванням основ тощо.

Тема дослідження визначається науковим інтересом до предметно-побутової лексики Ізраїлю, яка раніше вивчалася над повною мірою.

Йдеться про сукупність слів, що відображають найменування посуду, предметів домашнього побуту, знарядь праці, найменування одягу. Тим часом слід наголосити на актуальності виявлення цього пласта лексики, який відбив не лише соціально-

економічні, культурні та історичні події, а й вплинув на формування словникового складу івриту.

Аналіз побутової лексики показав, що побутова лексика івриту призначена для полегшення діяльності людини, а також більш точного опису того, що відбувається. Таким чином, у роботі побутова лексика розглянута як система, яка щедро наповнює виражальні можливості. Не варто боятися “пускати” у професійну сферу форми, властиві живій мові. Експресивна й лаконічна народна мова не “зіпсує” стилу, а, навпаки, зробить його комунікативно повноцінним.

АНОТАЦІЯ

אוצר מילים דיבורי משמש בשיחה סתמית. השימוש בו בשפה הכתובה מוגבל לסגנונות הסיפורת והעיתונות, שם נעשה בו שימוש למטרות אמנותיות ואקספרסיביות ספציפיות. כל מיני שימוש באוצר מילים דיבור ויומיומי בשפת הספר מוסיף גוון דיבור להקשר הזה, ומילים דיבוריות ויומיומיות מורגשות בו כמרכיבים, אם לא רחוקים ממנו בכלל, אז לפחות זרים.

מילים דיבור מתאימות בכל המקרים כאשר הסיפור, הצהרות אינן מוגבלות על ידי יחסים רשמיים בהחלט, סביבה רשמית למהדרין ולכן מניחות דרך נינוחה, חיה להביע מחשבות. מילים דיבוריות נמצאות בשימוש נרחב בשפת הדמויות, המשקפות את אופן התקשורת הרגיל. מילים דיבוריות ניתן למצוא בשפע בשפת המחבר של סופרים, משוררים, פובליציסטים.

בחירת הנושא של עבודת הקדנציה שלנו נובעת בעיקר מהעניין שלנו במילים מיושנות בשפה העברית, שכן יש לה שורשים עתיקים ומספר לא מבוטל של ארכאיזמים בחיבורו.

כתוצאה מכך, מערכת אוצר המילים הביתית מצביעה על כך שללקסיקון יש מערכת עשירה מאוד של מילים. כמה מילים יצאו מכלל שימוש והפכו להיסטוריוזמים. התצפיות שלנו מראות שבמערכת המילונית של שפה אנושית היה כל מה שיצר מצב נוח לתקשורת. אוצר המילים היומיומי הוא מקור מצוין ללימוד כתיבה עברית.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич Н. Д. (2003) Практична стилістика і культура української мови : навчальний посібник / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, – 432 с
2. Бакуліна, Н. В. (2013). Лінгвістичні засади добору змісту навчання на лексичному рівні мови іврит у формуванні лінгвокультурологічної компетентності молодших школярів. *Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки), 1*, 16-32.
3. Биби́к С. П. (2008) Народна розмовність як естетико-стилістична категорія / С. П. Биби́к // Наукові записи Острозької академії, серія «Філологічна» – Острог. – Вип. 10. – 510 с.
4. Биби́к С. П. (2008) Побутовизми і знаково-символічна система мови прози Г. Квітки-Основ'яненка / С. П. Биби́к // Культура слова.. Вип. 63. – 235 с.
5. Безпояско О. К. (1991) Іменні граматичні категорії / О. К. Безпояско – К. : Наук. думка,. – 171 с.
6. Бусел В.Т. (1972) Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред Ірпінь : ВТФ «Перун». – 415 с.
7. Головащук С. І (1979) Словник-довідник з правопису / С. І. Головащук / за ред. В. М. Русанівського. – К. : Наук. думка. – 319 с.
8. Денисова С. П. (1996) Типологія категорій лексичної семантики / С. П. Денисова. – К. : Вид-во Київського держ. лінгвістичного ун-ту,. – 294 с.
9. Єрмоленко С. Я. (1998) Нариси з української словесності / С. Я. Єрмоленко. – К. :. – 321 с.

10. Кочерган М. П. (2011) Вступ до мовознавства : підручник / М. П. Кочерган – К. : ВЦ «Академія», – 368 с.
11. Кочерган М. П. (1980) Слово і контекст : лексична сполучуваність і значення слова / М. П. Кочерган. – К. : Вища школа. – 268 с.
12. Аркушин Г. (2014) Народна лексика Західного Полісся: монографія / Григорій Львович Аркушин. – Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. – 236 с.
13. Аркушин Г. (2014) Силенська гуторка / Г. Аркушин. – Луцьк : Редакційно-видавничий відділ «Вежа» Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – 116 с.
14. Аркушин Г. (2014) Словник західнополіських говірок: У двох томах / Г. Аркушин. – Луцьк : Редакційно-видавничий відділ «Вежа» Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – Т. 1 – 354 с.
15. Аркушин Г. (2013) Словник західнополіських говірок: У двох томах / Г. Аркушин. – Луцьк : Редакційно-видавничий відділ «Вежа» Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – Т. 2. – 458 с.
16. Бевзенко С. П. (1980) Українська діалектологія / С. П. Бевзенко. – К. : АУМ, . – 264 с.
17. Березовська Г. Г. (2005) Назви верхнього одягу у східноподільських говірках / Г. Г. Березовська // [Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10 : Проблеми граматики і лексикології української мови..](#) – Вип. 7. – С. 279-283.
18. Бичко З. М. (2003) Назви одягу та взуття в наддністрянському говорі / З. М. Бичко // Діалектологічні студії. 1. Мова в часі і просторі : збірник на пошану Дмитра Гринчишина / відп. ред. П. Гриценко, Н. Хобзей. – Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ. – С. 276 - 281.
19. Веремійчик І. М. (1995) Короткий словник сільськогосподарської, побутової та ремісничої лексики / І. М. Веремійчик // Традиційні знаряддя праці, промисли і ремесла на Волині. – Луцьк, . – С. 118-216.
20. Ганудель З. (1987) Народні страви і напої: Лексика українських говорів Східної Словаччини / З. Ганудель. – Пряшів, . – 215 с.
21. Kuzar, R. (2001). Hebrew and Zionism. In De Gruyter eBooks.
<https://doi.org/10.1515/9783110869491>
22. Itai, A., & Wintner, S. (2008). Language resources for Hebrew. Language Resources and Evaluation, 42(1), 75–98. <https://doi.org/10.1007/s10579-007-9050-8>
23. Глуховцева К. (1997) Динаміка складу назв господарських приміщень у східнословобожанських говірках / К. Глуховцева // Український діалектологічний збірник: Книга 3. Пам'яті Тетяни Назарової / – К. : Довіра,. – С. 177 - 185.
24. Глуховцева К. Д. (2008) Варіантні форми вираження та значення особової парадигми дієслова в українських східнословобожанських говірках / К. Д. Глуховцева // Лінгвістика: зб. наук. праць. – Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», . – №2 (14). – С. 5-9.

25. Гримашевич Г. І. (2004) Поліська лексикографія / Г. І. Гримашевич // Вісник Житомирського державного університету. – Випуск 17. – Житомир, . – С. 129–131.
26. Гримашевич Г.І. (2002) Словник назв одягу та взуття середньополіських та суміжних говірок / Г. І. Гримашевич. – Житомир, . – 184 с.
27. Єрмоленко С. Я. (1972) Сучасна літературна мова і діалекти / С. Я. Єрмоленко // Рідне слово. – Вип. 6. – С. 14-15.
28. Danon, G. (2001). Syntactic definiteness in the grammar of Modern Hebrew. *Linguistics*, 39(6). <https://doi.org/10.1515/ling.2001.042>
29. Жилко Ф (1961) Нариси з діалектології української мови / Ф. Жилко. – К. : Радянська школа, . – 210 с.
30. Жилко Ф. Т. (1985) Говори української мови / Ф. Т. Жилко. – К. : Радянська школа, . – 171 с.
31. Карпова В. Л. (1982) Семантична еволюція назв рослин у староукраїнській мові / В. Л. Карпова // Мовознавство. . – № 2. – С. 43-51.
32. Корзюк М. М (1987) Матеріали до словника західноволинських говірок // Українська діалектна лексика. – К. : Наук. думка,. – 280 с.
33. Лисенко П. С. (1974) Словник поліських говорів / П. С. Лисенко. – К. : Наук. думка. – 260 с.
34. Матвіяс І. Г. (2000) Засади української діалектології / І. Г. Матвіяс // Мовознавство. – № 1. – С. 3-9.
35. Матейко К. (1996) Український народний одяг. Етнографічний словник. – К., . – 195 с.
36. Никончук М. В. (1998) Назви одягу і взуття правобережного Полісся. – Житомир,. – 230 с.
37. Пономар Л. Г. (1997) Назви одягу Західного Полісся / Л. Г. Пономар. – К., . – 182 с.
38. Пономарів О. Д. (1993) Стилїстика сучасної української мови / О. Д. Пономарів. – К : Знання, . – 248 с.
39. Яценко С. А. (2006) Традиційна народна їжа як предмет етнографічного дослідження / С. А. Яценко // Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. – . – Вип. 28. – С. 233-236.
40. Стамеров К. К. (2007) Нариси з історії костюмів / Стамеров К. К. – К.: Мистецтво,. – 432 с.